

KLEIN VERSLAG Willem Pekelder

Beroemde mens, zeg uw naam!

Een betere plaats voor het presenteren van een etiquetteboek is nauwelijks denkbaar: Trouw moet blijcken in Haarlem. In deze Rederijerskamer gaan wellevendheid en eloquentie hand in hand, en ook anderszins vermoed je sporen van beschaving. Een monumentaal pand uit de zeventiende eeuw, met aan de wand prachtige gobelins, en in de stoelen deze middag een verzameling goed verzorgde Haarlemmers, Aerdenhouters en Bloemendalers.

Ze denken maar aan één ding en dat is 'De Dikke Ditz'. Schrijfster van dat etiquetteboek, Reinildis van Ditzhuyzen, beklimt het spreekgestoelte en zegt: "Etiquette is niet tuttig". Integendeel, vindt ze, "het is een nuttig hulpmiddel voor een prettiger omgang, en niet elitair, maar voor iedereen".

Het oorspronkelijke etiquetteboek 'Hoe hoort het eigenlijk?' van Amy Groskamp-ten Have was in 1939 een sensatie, weet Van Ditzhuyzen. "Er werden zelfs gedichten over geschreven: 'k Wist haast niet wat voor fooi ik aan een knecht moest geven. Hij fluisterde discreet: het staat op pagina zeven'." Een succes dus. Maar zelfs Groskamp moest uiteindelijk de teugels der etiquette laten vieren. In haar rouwadvertentie in 1959 verzuimde de familie geboortedatum en -plaats te melden, onthult De Dikke Ditz.

Goede manieren zijn van alle tijden, en er is in grote lijnen weinig veranderd. Jan Spoelder, keizer van herenso-ciëteit Trouw, memoreert dat Erasmus in 1530 al in 'De Civilitate' noteerde: 'Laat

Het 'beste reizigers' komt er met moeite door bij 'De Dikke Ditz'

er vrolijkheid zijn, laat de dartelheid uitblijven'. Waaraan spreker toevoegt: "Zo doen we dat bij Trouw ook". Of deze, ook van Erasmus: 'Uw water eerst heimelijk gemaakt hebben'. Spoelder: "Dus vóór het eten naar de wc. Nee, niet toilet, wc!"

Bij de borrel vraag ik de schrijfster of etiquette nog wel leeft sinds de jaren zestig. "Júist sindsdien!", zegt ze. "In

die jaren werd alles overboord gegoooid. En wat hielden we over? Assertiviteit en doorgeslagen gelijkheidsdenken, terwijl het in de etiquette juist draait om beheersing en schroom. Er is een tegenbeweging op gang gekomen van mensen die graag weer willen weten hoe het hoort. Op dat gebied heerst grote onzekerheid."

Uitgeverij Gottmer benadrukt het succes met cijfers: 42ste druk van Groskamp's standaardwerk, en sinds de her-talingen van Van Ditzhuyzen, voor het eerst in 1999, driehonderdduizend exemplaren verkocht.

De editie 2018 is geheel aan de moderne tijd aangepast. Dus niets meer over bals, kuren en met de boot naar Indië, wel alles over islamitische eetgebruiken. Verder weinig over brieven, veel over digitale etiquette: wees geen trol! Het genderneutrale 'beste reizigers' van de NS heeft met moeite de nieuwe editie gehaald. 'Politiek correct, maar aanspreekvormen veranderen nu eenmaal.' Ook deze is mooi, voor alle Peter R. de Vriezen in Nederland: 'Als u een beroemd mens bent, geef dan gewoon een hand en zeg uw naam, want niet iedereen kent u'.

Het eerste exemplaar van De Dikke Ditz ging naar de uit Florida overgevlogen kleinzoon van Amy Groskamp-ten Have. Wat vond deze Bert Vorstman (foto) van zijn befaamde grootmoeder? "Ik ken haar pas sinds internet, want thuis spraken we nooit over Amy. Mijn moeder haatte haar schoonmoeder. Vandaar." Haat, mag dat volgens De Dikke Ditz? Laat dat er nu net niet in staan.